

ELŻBIETA SZYMAŃSKA
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego
w Warszawie

JAK Z SUKCESEM ZORGANIZOWAĆ KLUB 4-H

Spośród wielu istniejących organizacji młodzież wiejska coraz chętniej wybiera kluby 4-H. Kieruje nią przede wszystkim pragnienie doświadczenia nowych sposobów samorealizacji oraz chęć poznania form spędzania czasu przez ich rówieśników z krajów zachodnich. Jak wynika z dotychczasowych obserwacji kluby 4-H są organizacją, która najlepiej realizuje potrzeby młodych ludzi ze środowisk wiejskich. Dają one bowiem unikalną szansę dla społecznego i personalnego rozwoju młodzieży. W tej sytuacji organizatorzy 4-H coraz częściej dostrzegają konieczność zwiększenia liczby klubów 4-H. Mamy więc nadzieję, że prezentowane informacje pomogą zainteresowanym w sprawnym poprowadzeniu procesu tworzenia tych zespołów młodzieżowych.

Podstawowe cztery czynności, które należy podjąć przy otwieraniu nowego klubu 4-H można przedstawić następująco: oszacowanie potrzeb, podnoszenie świadomości i zainteresowania, podjęcie decyzji oraz wspieranie działalności klubu. Wykonanie tych kroków wymaga czasu, chociaż wzajemnie się one nie wykluczają, a niektóre mogą nawet być wykonane równocześnie. Czynności te mają na celu uświadomienie jak największej liczby osób i zdobycie ich zainteresowania dla programu 4-H, rekrutację ochotników oraz ich dobór do odpowiednich stanowisk. Ostatecznie prowadzą do stworzenia dobrze działającego, kierowanego przez społeczność klubu.

1. Oszacowanie potrzeb

Pierwsza czynność polega na zebraniu informacji na temat gminy i społeczności. Źródła danych mogą być formalne, jak i nieformalne, zależy to od zasięgu planów rozwoju klubów 4-H. Przy zamierzeniach rozszerzenia działalności na teren całego kraju niezbędne są informacje i oszacowania formalne. Ich zdobycie wymaga stworzenia specjalnych zespołów. W skład takich grup powinni wejść przedstawiciele każdego terenu geograficznego i gminy, członkowie rady 4-H

i komisji rozwojowych oraz najważniejsi liderzy - ochotnicy z dużym doświadczeniem w pracy społecznej. W przypadku pojedynczej gminy personel organizacyjny może znaleźć niezbędne informacje w urzędach gminnych, szkołach i innych organizacjach. Powinny one dotyczyć:

- położenia geograficznego,
- zasobów naturalnych,
- wielkości populacji, wieku, liczby i struktury rodzin,
- wysokości dochodów,
- charakterystyki działalności klubu w poprzednim roku,
- instytucji wspierających dotychczasową działalność,
- możliwości lokalizacji spotkań,
- obwodów szkolnych,
- dostępnych środków transportu,
- urzędników i agencji publicznych.

Te informacje są istotne dla nowych drużyn 4-H, pomogą bowiem lepiej spojrzeć na sytuację gminy, a jednocześnie pozwolą zdefiniować tereny o niskim dotychczas udziale klubów i możliwościach rozpoczęcia tam działalności.

Ważne są także wiadomości dotyczące społeczności, a powinny one określać charakter i stanowisko społeczeństwa wobec 4-H. Zadaniem personelu organizacyjnego jest zdobycie informacji na temat potrzeb młodych ludzi w danym terenie, jaki jest potencjał liderów, jakie są zainteresowania i umiejętności nauczycieli szkół, zwłaszcza rolniczych. Zgromadzone dane ułatwią w późniejszym okresie pracę klubów 4-H. W sytuacji kiedy zainteresowanie tą nową formą organizacji już w społeczności istnieje, oszacowywanie potrzeb nie jest konieczne. Pozostaje tylko popularyzowanie idei 4-H.

Zdarza się jednak, że w danym czasie nie ma chętnych do pracy w zespołach na określonym terenie. Wówczas należy także zgromadzić informacje, ponieważ mogą one okazać się przydatne w przyszłości. Jeśli natomiast po oszacowaniu wystąpi potrzeba założenia nowego klubu, należy przed przystąpieniem do działań opracować plan i rozkład zajęć.

2. Podnoszenie świadomości i zainteresowania

Ten kolejny krok może częściowo łączyć się z poprzednim. Już podczas zbierania informacji o gminie i społeczności można bowiem znaleźć kilku ochotników, którzy zaznajomią zainteresowanych z ideą klubów 4-H. W małych grupach może to być jedna osoba, natomiast w większych tworzy się specjalne zespoły. Ich członkami mogą być dorośli lub młodzieżowi liderzy, ważne osobistości ze społeczeństwa, osoby zaangażowane w oszacowaniu potrzeb oraz ludzie ściśle związani z programem 4-H. Są oni angażowani najwyżej na jeden rok, aby przeprowadzali spotkania informacyjne i nieformalne dyskusje.

Spotkanie informacyjne stanowi prawdopodobnie najważniejszy krok w rozpoczynaniu działalności klubu. Zapraszana jest na nie młodzież wraz z rodzicami i inne osoby zainteresowane. W swoim programie powinno ono zawierać następujące punkty:

- korzyści z klubu 4-H dla dorosłych i młodzieży,
- określenie jakie zakresy projektu są interesujące dla chłopców i dziewcząt,
- oczekiwania od młodych ludzi i ich rodziców,
- zainteresowania i umiejętności dorosłych,
- kalendarz wydarzeń w gminie, rejonie i kraju,
- źródła informacji dostępne dla członków i liderów,
- próba projektu, punktów działalności,
- pytania i odpowiedzi.

Takie spotkanie wskaże stopień zainteresowania ze strony członków i rodziców, chociaż może nie rozwiązać problemu liderów.

Oprócz pojedynczych spotkań istotne jest opracowanie całej strategii uświadamiającej w oparciu o potrzeby gminy i społeczeństwa. Powinna ona obejmować takie techniki jak: plakaty, ulotki, pojawianie się w mediach lokalnych. Najskuteczniejszym jednak sposobem wytworzenia zainteresowania jest osobisty kontakt ochotników i członków zespołów ze społeczeństwem. Szczególnie powinni oni dotrzeć do szkół publicznych i prywatnych oraz do rodzin uczniów. Tam poprzez nieformalne dyskusje najlepiej jest określić bieżącą wiedzę na temat 4-H, zidentyfikować niepokoje o młodzież i określić potencjał liderów- ochotników.

3. Podejmowanie decyzji

Decyzja o założeniu nowego klubu 4-H w danej społeczności powinna opierać się o pisemne i ustne źródła informacji jakie powstaną podczas spotkań. Ostateczny głos w tej sprawie mają oczywiście uczestnicy i dorośli ochotnicy, którzy zgodzą się podjąć pracę liderów.

Jeżeli grupa zdecyduje się na otwarcie klubu, należy ustalić datę tak zwanej sesji planowania, czyli spotkanie z przewidywanymi liderami i kilkoma starszymi członkami, aby opracować wszystkie aspekty spotkania organizacyjnego. Przy dużej liczbie ochotników trzeba utworzyć więcej niż jeden klub. Podobnie mniej doświadczonych liderów kieruje się do prowadzenia mniejszych zespołów. Większe bowiem grupy są trudniejsze w kierowaniu.

W przypadku decyzji zespołu o nie rozpoczynaniu działalności zainteresowane rodziny należy odesłać do innych klubów. Natomiast powód nie otwierania klubu trzeba dokładnie udokumentować i dołączyć do informacji na temat oszacowań gminy.

4. Działalność klubu

Na sesji planowania, w której mogą wziąć udział także rodzice, należy zakończyć sprawę liderów oraz przybliżyć uczestnikom rodzaj i długość trwania projektów. Zapoznać ich z czynnikami wpływającymi na efektywność spotkań.

Następnie zwołuje się spotkanie organizacyjne. Przewodzi mu najczęściej ochotnik. Poprzez tak zwaną burzę mózgów w zespole uczestnicy wybierają nazwę klubu. Poza tym grupa ustala godziny, miejsce i częstotliwość spotkań. Liderzy projektu natomiast opisują co będzie się działo danego dnia i godziny w miejscu pierwszego zebrania.

O wszystkich planach informowani są dodatkowo rodzice. Na koniec, kiedy grupa zatwierdzi swoje członkostwo, przywództwo i strukturę, każdy z jej członków wypełnia dokumenty, stanowiące podstawę do wpisania go na listę.

Na późniejszych spotkaniach wszystkie kluby, dla łatwiejszego ich funkcjonowania, wybierają komitety przewodzące i ustalają funkcje nieformalnych liderów młodzieżowych. Dorośli przywódcy pomagają w ustalaniu planu zajęć i uczą efektywnego postępowania na spotkaniach. W miarę upływu czasu młodzież osiąga większą samodzielność. Wszyscy członkowie biorą udział w ustalaniu celów i planowaniu. Powołany komitet zbiera wyznaczone cele, a jednocześnie w procesie podejmowania decyzji i organizowania działalności klubu angażuje większą liczbę osób. Oprócz tego, specjaliści doradztwa powinni prowadzić systematyczne szkolenie liderów z uwzględnieniem tematów związanych z programem. Liderzy muszą mieć zapewniony kontakt, przynajmniej raz w miesiącu z liderami administracyjnymi. Najważniejszą jednak sprawą jest przekonanie członków, liderów i rodziców o własności klubu. Muszą oni traktować organizację 4-H jako własną, a jednocześnie zrozumieć, że to co robią jest częścią większego programu działającego w całym województwie i kraju.

Kluby, ze względu na różne style liderów, osobowości, potrzeby społeczności, pragnienia indywidualne i dostępne źródła, różnią się od innych. Aby utrzymać je na odpowiednim poziomie uczestnicy muszą włożyć dużo wysiłku i energii. Te inwestycje umożliwiają jednak osiągnięcie misji 4-H.